

Edgar Savisaare ettekanne Tallinna visioonikonverentsil

„Estonia“ kontserdisaal, 18.oktoober 2004.

Kas Tallinn kasvab või kahaneb, vananeb või nooreneb, uueneb või hoiab vanast kinni? Milline on Tallinna tulevik?

Kasvamine

Tänavu augusti keskel ületas Tallinna elanike arv 400 000 piiri, viimase 30 kuuga on kasv olnud üle 30 000 inimese. Samas tempos jätkates ületab Tallinn kümne aasta pärast jälle 500 000 piiri. Tallinn kasvab, Riia elanike arv on samas olnud langev, Helsingi on püsinud enam-vähem praegusel tasemel.

Praegu tulevad Tallinnasse juurde valdavalt keskmist palka ja alla selle teenivad inimesed, jõukamad ehitavad maju ja lahkuvad naabervaldadesse Harjumaale. Usun, et see tendents on lühiajaline – kütuse kallinemine ja elektrienergia hind teevad siin peagi tugevad korrektsioonid. Juba mõne aasta pärast on tunduvalt vähem neid, kes jaksavad lisaks rängale ehituslaenu koormale maksta kinni elumajade elektrikütet ning pidada peres kaht autot.

Tallinn hakkab siis jälle ligi tõmbama ka jõukamat rahvast. Nende viljakas tööeas maksujõuliste inimeste elamispinna vajadused saab rahuldada linna tihendamisega. Meil on ka südalinnas küllalt kohti, kuhu ehitada. Selleks peab linn eelkõige saama riigilt kätte maa. Drastiline, et seniajani on valitsuse poolt lahendamata linnale sõja eel kuulunud maade tagastamise küsimus. Täiesti loomulik on kortermajade, mitte ainult üksikelaamute, kerkimine näiteks Kakumäele ja Piritale.

Linnaelanike arv kasvab ka sündimuse arvel: eelmisel aastal ületasid sündid surmade arvu kahel suvekuul, tänavu juba viimasel neljal kuul järjest. Kas Tallinna toetusüsteemi tõttu või mingil muul veel enne emapalga rakendamist toimunud põhjusel, kuid Tallinn on vedanud üles terve Eesti iivet. Õhus on märke linnarahva noorenemisest. Täna võib öelda, et 90-ndate aastate esimesel poolel lasteaegade mahamüümine Tallinnas oli ilmne viga.

Uuenemine

2003. aastal maandus Tallinnasse 83% (9,8 miljardit krooni) kõigist Eestisse tulnud välisinvesteeringutest. Sellest ligi pool paigutati hulgi- ja jaekaubandusse.

Linna turismimajandus kasvas esimesel poolaastal 26%. Meie turistidevoolu tasub võrrelda Pariisiga. Prantsusmaa pealinnas on aasta jooksul turiste poolteist korda rohkem kui elanikke, meil aga isegi 6.5 korda rohkem. Turistid on tähtsad ka Tallinna rahva heaolule, sest 1000 turisti võrdub linnas 13 uue töökohaga.

Selle konverentsi ettevalmistamise raames korraldasime mitmeid seminare, neist ühe Hansapanga juhtidega. Nemad juhtisid mu tähelepanu sellele, et Tallinnasse antakse

eluasemelaene välja sellises mahus, millega saaks ehitada iga kuu kaks uut Radissoni hotelli. Selline on Tallinna edasimineku kiirus.

Kas tõepoolest on vaja peatada areng ja oodata muu Eesti järele? Tallinn on ülejäänud Eestist kiiremini arenenud ja see on regionaalpoliitiline probleem. Samas pole meil aega oodata kuni teised linnad meile järele jõuavad – meil on hoopis teised konkurendid. Eestis ei võistle me kellegagi, küll aga Läänemere-äärse „kuldse nelinurgaga“ – Helsingi, Peterburi, Stockholmi ja Riiga.

Võtmeküsimus: Tallinn-Helsingi lähenemine

Lähimaks eeskujuks Läänemere regioonis on Malmö-Kopenhaageni evolutsioon kaksikliinna suunas, millest on võitnud mõlemad.

Kujutage ette, et 10 aasta pärast võiks Tallinnal olla Helsingiga ühine linnaparlament, 20 aasta pärast ühine linnavalitsus!

Millised oleksid sammud selles suunas?

1. Planeerida ühiselt piirkonna arengut – tuleks vastu võtta Tallinn-Helsingi üldplaneering.

2. Ühildada meie infrastruktuure – laeva- ja lennuühendus pole selles kontekstis ainult konkreetsete laevafirmade asi. Ülemiste lennujaam kujuneb tulevikus Vantaa reservlennuväljaks.

3. Praegu Tallinnas ja Harjumaal kehtiv bussipilet tuleks ühildada ka Helsingi regiooniga.

4. Välja pakkuda ühiseid turismimarsruute kolmandatele maadele. (Praegu pakutakse reise Helsingisse ja s.h päevane trip Tallinnasse. Selles paketi on Tallinnal teisejärguline roll). Helsingit ja Tallinna oleks vaja müüa senisest enam ühise reisipaketina.

5. Luua ühine ülikool.

6. Arendada ka linnapildis teineteise keelt. Tsaariajal oli Tallinnas kolm kohalikku keelt – vene, saksa ja eesti, nüüd on saksa asemel inglise keel. Ja kuigi eestlaste soome keele oskus on viimasel ajal tagasi läinud, võib see kergesti taastuda. Pangem oma tänavanimed ka soome keelde!

Kui sünnib Helsingi, siis kus on seal agul ja kus kesklinn? Või on võrdsed linnaosad? Kummal pool lahte asub linnavalitsus? Millised on sealjuures Tallinna võimalused?

- Tervikuna on Tallinn atraktiivsem kui Helsingi. Arhitektuurselt kirevam.
- Ajalooline vanalinn asub siinpool Soome lahte.
- Linna arengutempo on siinpool kiirem.

Eesmärgid

1. Mitte lihtsalt Tallinna-Helsingi koostöö, vaid ühise identiteedi loomine!

2. Tingimuste loomine Soome lahtisulamiseks Põhjamaade hulgast ja tagasitulekuks Baltikumi. Soome on võimalik ühendada Euroopa tuumikuga ka Baltikumi kaudu.

3. Tagamaade küsimuse lahendamine Tallinna kasuks. Kui lasta arengutel kulgeda isevoolu teed, siis Riia ja Peterburi 50 aasta jooksul hõlmavad Tallinna loomulikud tagamaad – Lõuna-Eesti ja Kirde-Eesti. Aga kui vastupidi: meie eesmärk võiks olla hoopis Tallinna jõuline ekspansioon, seda aga koos Helsingiga. Hiljem tulevikus võiks selle alusel kujuneda Tallinn-Helsingi-Peterburi sümbioos, mis oleks argumendiks ka Stockholmile.

Tunnel Tallinna ja Helsingi vahel? Rääkisime sellest Soome kaubandus- ja tööstusministri Mauri Pekkarineniga. Vastuargument: liiga kallis. Kuid tuletame meelde ameeriklasi. Kennedy aega. NASA kuuprojektist räägiti sama. Tegelikult SKT-st kulutati selleks sama protsent nagu sajand varem USA-d läbiva transkontinentaalse raudteemagistraali ehituseks. Pean võimalikuks, et meie lapselapsed juba läbivad Talsingi põhja- ja lõunaosa ühendava merealuse tunneli.

Lähitulevik. Kust alustame?

Kõige kindlam alustada keskelt. Palju muutunud. Viru keskus selle üks kinnitus. Järgmise kolme aastaga muutub Tallinna kesklinn rohkem kui eelneva kümnendiga.

1. Alustaksin Tallinna Manhattanist. Kõrghoonete piirkonnast Stockmanni kaubamajast kuni Olümpia hotellini. Piirkond valiti välja juba D. Brunsi ajal. Sellesse võiks kuuluda vähemalt kümme kuni kakskümmend 30-40 korruselst maja. Miks aga ei võiks Euroopa kõrgeim tornelamu olla Tallinnas? Keskajal me olime nii julged, et söandasime ehitada Euroopa kõrgemaid torne. Kas me tänapäeval ei vajaks uut Olevistet? Kõrghoonete piirkond ei segaks vanalinna, aga kujuneks kahtlemata omaette dominandiks selle kõrval.

2. Uus detailplaneering loob kaks korda avarama peaväljaku meie linnale. Muudab selle kahetasandiliseks, meenutab Stockholmi peaväljakut. Lahendab transpordiküsimuse vanalinnas, parkimine läheb maa alla. Pärast seda saame kogu vanalinna kuulutada autovabaks alaks.

3. Uus Tivoli investeering suurusega 2 miljardit Eesti krooni on Tallinnale kindlasti tähtis. Kuus hektarit. See on ulatuslik kompleks, mitte lihtsalt Tšehhi tüüpi kuradirattad nagu mõned meie hulgast seda ette kujutavad.

a. Ühendatud pargiterritoorium – veesilmad, purskkaevud, lillepeenrad, Skone bastioni haljastus, säilitatakse kõik muinsuskaitse all olev. Pargi intiimsus.

b. Kultuurifunktsioon (kontserdilavad jne)

c. Lõbustuspark – madalamal mereäärsel alal, tümpsu ei ole, siluetti ei riiva, vanalinn jääb kõrgemale.

2007. aastal 15. mail uue Tivoli avamine – Tallinna linna päeval

Neljas – võiks olla Sakala keskuse renoveerimisprojekt, aga sellest ei julge veel rääkida. Liiga palju segast. Kindlasti ei tohiks lubada mingit odavat karpmaja. Tallinna kesklinna on rohkem vaja unikaalset arhitektuuri, sellepärast me seda projekti linnavalitsusest ka läbi ei lasknud.

Lõpetuseks – Me kõik teame Eliel Saarinenist, kes kavandas meile uue kesklinna. Uus Raekoda ja linna süda pidid tulema peaaegu siiasamasse – Viru keskuse piirkonda. See on olnud soomlaste panus meie linna arengusse. Aga kui palju me teame Karl Engelist, Tallinna peaarhitektist? Engel läks sajand varem Soome ja tema kätetöö on Senati väljak Helsingis, kuppelkatedraal ja palju muud. Meil on väga suur osa Helsingi arengus. Me oleme selle võib-olla unustanud, aeg taas meelde tuletada. Üldse oleme muutunud liiga alalhoidlikuks, liiga ettevaatlikuks, liiga vähe agressiivseteks. Julgemalt näha tulevikku, julgeid tulevikuvisiioone – see peaks olema meie eesmärk!